

KALIX KOMMUN

Lokal utvecklingsstrategi

Kalix kommun

2014-2020

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställt/upprättad	Beslutsinstans
Lokal utvecklingsstrategi 2014-2020	Strategi	2015-02-09, § 32	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig/processägare	Version	Senast reviderad	Giltigt till
Kommunfullmäktige	1	2016 mars	

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
1.1 Information om Kalix kommun.....	3
1.1 Befolkningsstruktur.....	4
1.2 Sysselsättning och arbetslöshet	5
1.3 Kalix kommuns vision och mål	6
1.4 Horisontella kriterie3	4
2. Utmaningar och möjligheter	9
2.1 Styrkor	11
2.2 Svagheter	12
2.3 Möjligheter.....	13
2.4 Hot.....	13
3. Utvecklingsinsatser	15
.1 Livsmiljöer	16
3.1.1 SWOT-analys Livsmiljöer.....	18
3.1.2 Utvecklingsåtgärder livsmiljöer	18
.2 Innovation och förnyelse	19
2.2.1 SWOT-analys innovation och förnyelse.....	21
3.2.2 Åtgärder innovation och förnyelser.....	22
3.3 Tillgänglighet.....	23
3.3.1 SWOT-analys tillgänglighet.....	25
3.3.2 Åtgärder från RUS som är relevanta för Kalix.....	25
3.4 Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud	26
3.4.1 SWOT-analys kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud	28
3.4.2 Åtgärder från RUS som är relevanta för Kalix.....	28
3.5 Strategiskt gränsöverskridande samarbete	29
3.5.1 SWOT-analys strategiskt gränsöverskridande samarbete	30
3.5.2 Åtgärder från RUS som är relevanta för Kalix.....	31
4. Genomförande och uppföljning.....	31

1. Inledning

Den lokala utvecklingsstrategin för Kalix kommun 2014-2020 är det övergripande strategidokumentet för hållbar tillväxt i Kalix. Syftet med den lokala utvecklingsstrategin är att utgöra grund för det strategiska arbete som krävs för att Kalix ska utvecklas för att också i framtiden upplevas som en attraktiv plats att bo på, arbeta och etablera företag i samt besöka. Utvecklingsstrategin visar vad samhället önskar och prioriterar samt utgör ett beslutsunderlag för den utveckling som är önskvärd i Kalix.

Arbetet med den lokala utvecklingsstrategin har utgått från den regionala utvecklingsstrategin som brutits ned i för Kalix lokala tillväxtförutsättningar. Dessa tillväxtförutsättningar har identifierats i dialog med Kalix medborgare, näringsliv och politiker där insamlandet av externa och interna synpunkter och idéer har skett genom att dessa grupper har fått framföra vad de anser är viktigt för Kalix fortsatta tillväxt, vid möten, workshops och genom webbenkäter.

Bakgrunden till kommunstyrelsens uppdrag att utforma en lokal utvecklingsstrategi är regionens framtagande av den regionala utvecklingsstrategin som bygger på inriktningen i Europa 2020 strategin, samt en rad olika politikområden, och är det övergripande strategidokumentet för Norrbottens hållbara tillväxt för perioden 2014-2020. Den regionala strategin är styrande för de operativa programmen för tillväxt i länet, exempelvis länets tillväxtprogram, EU:s strukturfondsprogram och territoriella program.

Utifrån ovan är det av stor vikt att våra insatser för lokal tillväxt bygger på en lokal utvecklingsstrategi som går hand i hand med den regionala utvecklingsstrategin för att bland annat säkerställa att vi i så stor utsträckning som möjligt kan externfinansiera dessa insatser i kommande strukturfondsprogram och andra operativa program för hållbar tillväxt.

Den lokala utvecklingsstrategin för Kalix kommun avser perioden 2014-2020 och ska revideras när det finns motiv för revidering.

1.1 Information om Kalix kommun

Kalix kommun är beläget mellan Luleå i sydväst och Haparanda och Finland i öster och har år 2014 cirka 16 300 invånare. Endast en timmes resväg med buss eller bil från Kalix centralort är 137 000 människor bosatta. Kalix läge längs kusten ger tillgång till en 319 kilometer lång kustlinje och en skärgård med ca 800 öar. Söder om centralorten mynnar Kalixälven som är en av landets fyra nationalälvar, ut i havet. Hälften av Kalixborna är bosatta utanför centralorten där drygt ett 80-tal byar ingår (räknat från ett hushåll). Det

finns 45 byaföreningar där runt 20 byaföreningar är aktiva. Det finns ett stort och brett förenings- och friluftsliv vilka erbjuder en rad större arrangemang inom både kultur och sport. Kalix har blivit utsedd till Norrbottens bästa friluftskommun vid ett flertal tillfällen. I Kalix kommun knyts vägarna E10 (Lofoten – Malmfälten – Luleå) och E4 (Haparanda – Helsingfors) samman med Kalix Hamn, som är en djuphamn som medger sjöfart året runt, samt nya Haparandabanan. Endast en timme bort finns Luleå Airport och Torneå-Kemi Airport.

Kalix är en av de få kommuner i Norrbotten som har ett differentierat näringsliv. Näringslivet kännetecknas av uthållig tillväxt där företag i både tillverkande industri och tjänstesektor expanderar. Industrins tillväxt sker främst inom den tillverkande industrin inom industrigrenarna verkstad, elektronik, bygg och trä. Tjänstesektorn är på stark framfarsch, framförallt när det handlar om företag som levererar tjänster med hjälp av distansöverbryggande teknik. Callcenter- och telemarketingföretag sysselsätter flera hundra personer.

Kalix förknippas runt om i världen med bland annat Kalix Ljörom som utvinns ur siklöjan och som har beviljats EU:s skyddade ursprungsbeteckning. Kalix Ljörom är ett av Kalix mest kända varumärken.

1.1 Befolkningsstruktur

Befolkningsutvecklingen i Kalix kommun har de senaste 20 åren varit negativ. Orsaken till befolkningsminskningen är att det dör fler personer än vad som föds (negativt födelsenetto) och att det flyttar fler människor från Kalix jämfört med antalet som flyttar till Kalix (flyttningsunderskott). Befolkningsstrukturen karaktäriseras av att den arbetsföra delen av befolkningen minskar, andel barn och unga minskar medan gruppen ålderspensionärer ökar.

Ungdomar är en stor del av de som över tid valt att flytta från Kalix och då framförallt kvinnor. Det är viktigt att denna grupp väljer att stanna kvar i eller återvänder till Kalix för att arbetsgivarna i kommunen ska klara kunna tillgodose det kommande rekryteringsbehovet.

Kommunens skatteintäkter och förutsättningarna för den kommunala verksamheten påverkas negativt av den rådande befolkningsstrukturen och befolkningsminskningen eftersom beskattningsunderlaget minskar. Även den del av näringslivet där lokalbefolkningen utgör kundbasen, exempelvis lokal handel och service minskar i takt med befolkningsminskningen vilket minskar ortens attraktivitet som boendeort och bidrar till ökad utflyttning. Den minskande befolkningen bidrar till arbetsgivarnas svårigheter att

rekrytera. Det är av stor vikt att befolkningsutvecklingen vänder för att bidra till tillväxt i Kalix. För att vända befolkningsutvecklingen så krävs att fler väljer att flytta till Kalix samt att bo kvar på orten. För att få en långsiktig effekt är det viktigt att ungdomar och unga vuxna ser Kalix som attraktiv boendeort då dessa under lång tid kommer att bidra till ortens tillväxt.

1.2 Sysselsättning och arbetslöshet

En av de absolut viktigaste faktorerna när en individ väljer bostadsort är tillgång till arbete även om andra faktorer ökar i betydelse. Sedan finanskrisen 2008 har antalet förvärvsarbetande i Kalix ökat markant.

Det är fler som pendlar ut från Kalix kommun till arbete i andra kommuner i länet och andra län än vad det är som pendlar in till Kalix. Det är mer vanligt att människor som pendlar längre sträckor hellre byter arbete och då slutar pendla än flyttar till orten de pendlar till. Detta kan indikera att ortens attraktivitet som boendeort har ökat de senaste åren och insatser för att underlätta utpendling till jobb eller studier på andra orter måste prioriteras.

Arbetslösheten i Kalix har minskat de senaste åren och vad beträffar ungdomsarbetslösheten har vi haft en markant minskning. Samtidigt som siffrorna för den öppna arbetslösheten är högre i kommunen än i riket, befinner sig näringslivet i en tillväxtfas där både industrin och tjänstesektorn växer och nya arbetstillfällen uppstår. Antalet aktiva aktiebolag har ökat med mer än 28 procent de senaste åren.

Kalix kommun står inför en omfattande generationsväxling kommande år och enbart inom den offentliga sektorn är andelen som går i pension större än det totala nytillskottet av ungdomar på den lokala arbetsmarknaden. Det privata näringslivet står även för en omfattande generationsväxling. Kompetensförsörjningsbehovet kommer att bli omfattande och beräknas inte kunna tillgodoses utan nettoinflyttning.

1.3 Kalix kommuns vision och mål

Kalix Omtänksamhet och framtidstro

Ett öppet, tolerant och jämlikt Kalix där alla människor ska ha förutsättningar att leva ett bra liv

Ett attraktivt och hållbart Kalix utifrån människors behov och med hänsyn till miljön

Kalix kommuns vision som framgår ovan är ledstjärnan i kommunens strategiska utvecklingsarbete för hållbar tillväxt. Visionen skall nås genom av Kommunfullmäktige antagna verksamhetsanknutna mål för god ekonomisk hushållning samt kommunstyrelsens och facknämndernas mål enligt nedanstående beskrivning. Visionen och målen vilka styr inriktningen i den lokala utvecklingsstrategin för Kalix 2014-2020.

Kommunfullmäktige	<ul style="list-style-type: none"> • Att öka inflyttningsnettot • Att minska ej utnyttjade lokalytor • Att anpassa resurserna efter jämförbara nyckeltal, för kommungruppen • Minska inköp och användning av produkter med innehåll av ämnen med negativ påverkan på människors hälsa och ekosystem • Minska klimatpåverkan från Kalix kommuns verksamheter
Kommunstyrelsen	<ul style="list-style-type: none"> • Att öka inflyttningsnettot • Att öka mångfalden och toleransen • Förbättra näringslivsklimatet i kommunen
Fritids- och kulturnämnden	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunens invånare oavsett kön, ålder, etnicitet och funktionshinder har en jämställd, meningsfull och utvecklande fritid • Kommunens invånare, oavsett förutsättningar, erbjuds regelbundna möjligheter att aktivt delta i kultursammanhang och får ta del av ett varierat utbud av kulturupplevelser av hög kvalitet • Kommunens invånare upplever delaktighet i våra verksamheter och i den gemensamma utvecklingen av framtiden • Förbättra förutsättningarna för föreningars och organisationernas verksamhet
Socialnämnden	<ul style="list-style-type: none"> • Att öka möjligheten att bo kvar hemma • Att öka användningen av evidensbaserad praktik • Att öka det nära ledarskapet som är väl förankrat i verksamheten och med medarbetare som är delaktiga och har inflytande över sitt arbete • Att minska utanförskapet
Samhällsbyggnadsnämnden	<ul style="list-style-type: none"> • Optimala resursanvändningen för att minska kostnaderna i verksamheten • Skapa fler och bättre boendemiljöer • Medverka till att skapa ett bra företagsklimat i kommunen
Utbildningsnämnden	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad kunskapsnivå hos alla barn och elever • Ökad motivation och lust att lära • Alla barn/elever ska bemötas och få utvecklas utifrån sina förutsättningar

1.4 Horisontella kriterier

De såkallade horisontella kriterierna ska genomsyra alla utvecklingsinsatser och i den regionala utvecklingsstrategin framgår följande och gäller även det lokala planet:

En hållbar tillväxt är ett övergripande strategiskt mål för alla. Från länets sida ska framsteg göras som tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. Strävan efter en hållbar framtid utgör grunden för hur Norrbotten ska verka och agera. Det innebär att skapa ett samhälle där ekonomisk tillväxt och social välfärd förenas med en god miljö. Samhället ska formas efter vad miljön och människors hälsa tål och länet ska långsiktigt investera i dessa resurser. En utmaning blir därför att i det fortsatta tillväxtarbetet stärka sektorsövergripande samverkan och samhandling. Allt som görs ska hålla i längden. De tre hållbarhetsperspektiven ekonomisk tillväxt, social välfärd och en god miljö kan under genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin beskrivas som viktiga förhållningssätt. Det innebär att särskild hänsyn bör tas till dessa när satsningar, initiativ eller projekt inom strategins ram planeras, genomförs och följs upp. Satsningarna ska bidra till en positiv utveckling avseende de horisontella kriterierna jämställdhet, integration och mångfald, miljö samt unga. De horisontella kriterierna ligger till grund för utvecklingsinsatserna. Regeringens tillväxtpolitik tar sikte på ökad fokusering på bland annat jämställdhet, miljö, folkhälsa samt integration och mångfald i det regionala tillväxtarbetet. I Norrbotten finns även ett kriterium med särskilt fokus på unga. För flertalet av dessa horisontella kriterier finns dels specifika nationella och i förekommande fall regionala mål, dels särskilda nationella och/eller regionala styrdokument eller strategier. De horisontella kriterierna handlar om att i tillämpliga delar stimulera regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning främst genom:

Jämställdhet

Stärkt lokal och regional konkurrenskraft där både kvinnor och män har möjlighet att utvecklas, nå inflytande och förverkliga sina idéer utifrån sina förutsättningar.

Jämställdhet ökar tillväxten, attraktiviteten, innovationsförmågan samt fördjupar demokrati och ökar det sociala kapitalet. En regions attraktivitet stärks av att individer oberoende av kön ser möjligheter att utvecklas och bidra till regionens utveckling. Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet bidrar också till ekonomisk tillväxt genom att alla människors kompetens och skaparkraft tillvaratas och främjas. För att bryta traditionella könsmonster och minska könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet måste jämställdhetsarbetet genomsyra hela utbildningssystemet från förskolan till högre utbildning. Förändringar måste också ske i andra sammanhang; i näringslivet, politiken och i organisationer. Företagande ska bli ett lika naturligt val som anställning. Kvinnors och mäns potential för entreprenörskap och företagande ska tas tillvara genom att bättre möjligheter att starta och driva företag skapas. Eftersom färre kvinnor än män startar och driver företag behövs särskilda åtgärder för att främja kvinnors företagande. Företagande och entreprenörskap

inom vård och omsorg ska uppmuntras och underlättas. Kvinnor är oftare sjukskrivna än män och har sämre självupplevd hälsa. Därför är det viktigt att undersöka samband mellan hälsa, arbete och arbetets egenskaper. Kvinnor utsätts också i högre grad än män för våld eller hot om våld i arbetslivet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar till betalt arbete. På så sätt främjas jämställdhet samtidigt som utanförskapet minskar.

Integration och mångfald

Allas lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk eller kulturell bakgrund. Utrikesfödda ska ha möjlighet att arbeta, starta och driva företag, ta del av och bidra till fritids- och kulturutbud, utbilda sig samt validera sina kunskaper och erfarenheter. Integration är en metod för att få människor delaktiga i samhällsutvecklingen. Mångfald handlar om att människor med ursprung i olika etniska och kulturella miljöer berikar det omgivande samhället – inte minst om deras erfarenheter och förmågor bejakas, snarare än marginaliseras. Norrbotten ska ta vara på möjligheterna som en växande mångfald erbjuder. En betydande andel av den arbetsföra befolkningen i Sverige har utländsk bakgrund och andelen kommer stadigt att öka. Ungefär en tredjedel av inflyttningen till länet består av inflyttning från andra länder, vilket är en resurs för länet genom nya kompetenser, perspektiv och erfarenheter. Här krävs att länet på ett uthålligt och kompetent sätt stärker integration och social delaktighet. Integration och mångfald är en tillväxtfråga för Norrbotten.

Miljö, klimat och energi

Ökad energieffektivisering, utveckling av förnybar energi.

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar och regeringens högst prioriterade miljöfråga. Miljö-, klimat- och energiutmaningen utgör samtidigt en drivkraft för teknik-, varu- och tjänsteutveckling inom alla branscher. Näringslivet måste på ett bättre sätt kunna ta tillvara tillväxtpotentialen från en växande global efterfrågan på gröna och resurseffektiva lösningar. EU, nationer, regioner, företag, organisationer och enskilda människor måste ställa om till en grönare ekonomi. Stärkt konkurrenskraft och tillväxt ska uppnås samtidigt med en hållbar energiförsörjning, en effektiv resursanvändning och uppfyllande av våra klimat- och miljö kvalitetsmål. Samhället ska bli effektivare, både ekologiskt och ekonomiskt. Genom att ställa om till grönare ekonomi ges betydande konkurrensfördelar. Den globala efterfrågan genererar ett ökat behov av lösningar för effektivare användning av energi- och naturresurser samt generellt ökad efterfrågan på god miljöprestanda inom alla näringar. Förnybar energi, miljöteknik, energieffektivisering, samhällsplanering och byggande, hållbara transporter och fordon, turism och jordbruk är några exempel på områden där omställning behövs. Små- och medelstora företag har en viktig roll i omställningen och för att skapa nya jobb. En grönare ekonomi kan skapa fler nya jobb och ersätta en del av de jobb som förloras genom andra samhällsomvandlingar. För att kunna fortsätta att bedriva verksamheter som skapar tillväxt i länet också på längre sikt är det viktigt att nyttja naturresurser skonsamt och resurseffektivt. Det är en viktig insikt att detta är en framgångsfaktor bland andra.

Unga

Ungas delaktighet i det lokala och regionala tillväxtarbetet med särskilt fokus på företagande och entreprenörskap.

Ungas delaktighet, inflytande, företagande och entreprenörskap ska stärkas i Norrbotten. Unga kvinnor och män är framtiden. Därför har alla ett ansvar att ge dem alternativ och kunskap om de unika möjligheterna som finns i länet. Det är viktigt att möjligheter ges för att bidra till det regionala tillväxtarbetet, att praktiskt öva sig i företagande, jobba med innovationer, erbjudas alternativa karriärvägar, delta i högre utbildning och bidra till att utveckla morgondagens arbetsmarknad. Samhället måste vara tillgängligt för unga människor och erbjuda framtidstro. Allt för många lämnar gymnasieskolan utan slutbetyg och riskerar att få en sämre start och plattform på arbetsmarknaden, vilket på lång sikt påverkar hälsa, inkomster och välfärd. "Rätt" utbildning, kunskap och erfarenhet är krav från många arbetsgivare. Unga måste få fler möjligheter att visa vad de kan, vill och tycker. Många unga har utländsk bakgrund och är på väg in i det svenska samhället. Det finns skillnader mellan förutsättningarna för unga flickor och pojkar. Många kommuner i länet har ett underskott av unga kvinnor vilket påverkar tillväxtförutsättningarna negativt. Tillväxt sker där unga kvinnor väljer att bo. Därför behövs olika insatser för att länet ska vara attraktivt att bo och verka i.

2. Utmaningar och möjligheter

Kalix står inför en rad möjligheter som kan bidra positivt i det tillväxtfrämjande arbetet men även faktorer som kan bidra negativt i det tillväxtfrämjande arbetet. Kalix besitter ett flertal styrkor som är en tillgång i tillväxtarbetet, samtidigt har Kalix även svagheter som kommunen måste eliminera eller motverka för nå en hög måluppfyllelse i tillväxtarbetet. Syftet är att identifiera och lyfta fram framgångsfaktorer och det som gör Kalix unikt. I följande tabell presenteras Kalix interna styrkor och svagheter samt externa möjligheter och hot.

SWOT-analys Kalix kommun. Angivna faktorer är inte rangordnade.

Styrkor

- Tillgång till attraktiva boendemiljöer samt relativt låga priser
- Närhet till utbildning
- Närhet till geografiska marknader (Norge, Finland och Ryssland)
- Del av Barentsregionen och kommande investeringar
- Utbyggnad av stadsnätet (KalixNet)
- Kvalitetshöjning i skolan
- Planering och byggnation av attraktiva bostäder
- Differentierat näringsliv
- Främjandearbete av arbetspendling
- Goda kommunikationsmöjligheter
- Inga köer till barnomsorgen
- Kostnadsfördelar för etableringar
- Kompetens som attraherar etableringar
- Varumärket Kalix Løjrom
- Naturnära läge med skärgård
- Rikt friluftslivs- och fritidsutbud, samt i vissa avseende kulturutbud.
- Näringslivets tillväxt
- Kalix kommuns satsning "Attraktiv arbetsgivare", först i landet

Svagheter

- Befolkningsminskning
- Befolkningsstrukturen
- Minskad offentlig service
- Få lediga industrilokaler
- Långa avstånd till södra Sverige och övriga Europa.
- Dålig kommunikation till byarna
- Bristande Internetuppkoppling och mobiltelefonfäckning utanför centralorten
- Arbetslösheten är hög jämfört med riket
- Få exportföretag
- Svårt för många företag att hitta rätt kompetens
- Många ungdomars upplevelse av att det inte finns ett varierat utbud av ungdomsaktiviteter

Möjligheter	Hot
<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatt och ökad tillväxt i näringslivet • Prisvärda boendialternativ och attraktiva boendemiljöer • Haparandabanan/persontrafik • Låga platskostnader • Goda pendlingsmöjligheter • Regionens ekonomiska tillväxt • Goda förutsättningar för Besöksnäring. • Företagsetableringar (särskilt personalintensiva företag) • Möjligheter att stimulera inflyttning • Tillväxtområden • Öka internationaliseringen • Ökad mångfald och integration 	<ul style="list-style-type: none"> • Regionens rekryteringsbehov • Stundande generationsskiften • Brist på lägenheter/ökad bostadsbrist • Ingen persontrafik Haparandabanan • Relativt lågt utbud av lokal handel/service • Svårt att få bygglov på attraktiva strandnära platser • Svårt att finansiera nybyggnation • Kompetensförsörjning • Minskande befolkning och ogynnsam utveckling av befolkningsstrukturen • Fler unga väljer att flytta från Kalix • Ökad inpendling • Migranter/utlandsfödda stannar inte kvar • Offentlig och kommersiell service/vård utarmas • Ökade transportkostnader

2.1 Styrkor

Kalix har ett flertal styrkor som bidrar till en positiv utveckling av kommunen samt bidrar till att orten utvecklas till en ännu attraktivare plats för boende, arbete, besöksnäring och företagsetableringar. En av de absolut främsta styrkorna är det geografiska läget som medför närhet till geografiska marknader och kunder i norra Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Kalix är centralt beläget i regionen i en av områdets viktigaste logistiska knutpunkter där europavägarna E10 och E4 korsas och sammanlänkas med järnvägen nya Haparandabanan och Kalix Hamn, en djuphamn med sjöfart året runt, samt har närhet till två större flygplatser. Det finns goda kommunikationsmöjligheter till och från Kalix vilket gör att pendlingsmöjligheterna är goda samt att Kalix aktivt arbetar med att underlätta för pendling. Läget längs kusten ger tillgång till en storslagen natur och en fantastisk skärgård med cirka 800 öar och en av landets nationalälvar.

En annan styrka som Kalix besitter är tillgången till attraktiva boendemiljöer och det faktum att boendepiserna är låga i jämförelse med många andra orter och städer runt om i Sverige och i regionen. Det byggs nya fastigheter med lägenheter samt att ytterligare produktion av flerfamiljshus planeras. Kalix har blivit utsedd till länets bästa friluftskommun tre gånger de senaste fyra åren och det beror på att Kalix har ett rikt friluftsk- och fritidsutbud. Kalix erbjuder även ett rikt kulturutbud och evenemang som bidrar till ett attraktivare Kalix. Ett rikt och offensivt kulturliv bidrar till individens och samhällets utveckling och är en

förutsättning för tillväxt i vår kommun. En annan viktig faktor som kan påverka inflyttningen positivt är att det inte är några köer till barnomsorgen samt att det har skett en markant kvalitetshöjning i skolan. Kalix ligger även med pendlingsavstånd till Luleå Tekniska Universitet och andra eftergymnasiala utbildningar.

Näringslivet i Kalix är differentierat och kännetecknas av god tillväxt vilket bland annat genererat 28 procent fler aktiva aktiebolag de senaste åren samt bidragit till en nettotillförsel av flera hundra nya förvärvsarbetande. Kalix har idag ett antal kostnadsfördelar, som bland annat lägre kostnader för arbetskraft och lokaler än många andra städer, och ett system för att tillgodose vissa kompetensbehov hos näringslivet och som kan attrahera vissa företagsetableringar. Kalix är en del av Barentsområdet där cirka 1 000 miljarder kommer att investeras i olika industriprojekt fram till 2020. Kalix kommun satsar på att bli en mer attraktiv arbetsgivare. Ett första steg är att titta på hur Kalix kommun kan göra för att erbjuda heltid till de tillsvidareanställda medarbetare som idag har deltid.

Kommunen arbetar genom det kommunala bolaget KalixNet aktivt för att utveckla bredbandsnätet och målet är att ge lika förutsättningar för Internetuppkoppling när det kommer till byar och tätort.

2.2 Svagheter

Den rådande befolkningsstrukturen och befolkningsminskningen är Kalix största svaghet och utmaning. På grund av att allt fler blir äldre, färre barn föds och att människor flyttar från Kalix gör att de ekonomiska resurserna blir mindre till följd av minskade skatteintäkter, vilket i sin tur påverkar den offentliga servicen negativt.

Arbetslösheten är idag högre i Kalix än resten av länet och riket vilket är en svaghet då näringslivets tillväxt skapar nya arbetstillfällen och pensionsavgångarna ytterligare ökar kompetensförsörjningsbehovet på arbetsmarknaden men arbetskraftsutbudet inte motsvarar efterfrågan. Den största gruppen som lämnar Kalix är ungdomar och många unga upplever att det finns få aktiviteter som är riktade till just unga och det är viktigt att de får vara delaktiga i utvecklingsarbetet.

Andra svagheter som Kalix har är att det finns få lediga industrilokaler vilket kan motverka förutsättningar för nya företagsetableringar och hindra det befintliga näringslivets tillväxt. Trots att det finns många fördelar med det geografiska läget medför det även vissa svagheter. Det är långa avstånd till södra Sverige och södra Europa. Det finns relativt få exportföretag och företag som verkar på den globala marknaden i Kalix. En annan utmaning som Kalix har är att många företag upplever det svårt att hitta rätt kompetens/spetskompetens.

Avstånden inom kommunen ses ur byarnas perspektiv som långa vilket gör att bussförbindelserna mellan byarna och tätorten ses som en utmaning. Många företag och privatpersoner upplever att tillgången till bredband med hög hastighet samt mobiltelefon täckningen inte är tillfredsställande utanför centralorten.

2.3 Möjligheter

Det finns ett flertal möjligheter att ta tillvara på och dessa möjligheter kan hjälpa Kalix att utvecklas och nå visionen om omtänksamhet och framtidstro. Kalix har ett differentierat näringsliv som karaktäriseras av god tillväxt inom olika områden och branscher vilket gör orten mindre sårbar och bidrar till en differentierad arbetsmarknad med många olika alternativ som tilltalar många olika människor och bidrar till ortens attraktivitet som boendeort.

Tack vare kostnadsfördelarna och system för att tillgodose vissa behov av kompetens ökar även möjligheterna till fler företagsetableringar. Ortens geografiska läge nära Finland, Ryssland och Norge medför möjligheter för företag som söker en etableringsort för att kunna bearbeta flera geografiska marknader.

Genom fler arbetstillfällen ökar Kalix sina chanser att stimulera inflyttningen tillsammans med att fortsätta erbjuda attraktiva boendemiljöer och boendialternativ (särskilt boendialternativ vid vattnet). En etablering av persontrafik på Haparandabanan skulle förbättra pendlingsmöjligheterna ytterligare, vilket gör att fler kan vara bosatta i Kalix men arbeta på annan ort.

Kalix geografiska läge ger tillgång till en naturnära miljö med en fantastisk skärgård och här har Kalix mycket stora möjligheter att utveckla och öka besöksnäringen. För att göra detta krävs aktivt arbete med marknadsföring och profilering av Kalix för att locka besökare och attrahera nya entreprenörer till kommunen.

För att tillgodose arbetsmarknadens kompetensförsörjningsbehov och nå en positiv befolkningsutveckling och bidra till ortens tillväxt kommer arbetet för ökad mångfald och integration samt jämställdhet att vara av stor vikt.

2.4 Hot

En fortsatt negativ befolkningsutveckling är det största hotet för Kalix och skulle bland annat innebära minskade ekonomiska resurser för kommunen. En negativ befolkningsutveckling tillsammans med den rådande befolkningsstrukturen (allt fler blir äldre samt att det föds mindre) gör att fler ska försörjas med minskade resurser. Detta kan leda till att offentlig service och vård utarmas. En minskande befolkning medför även en minskande marknad för den del av näringslivet som har den lokala befolkningen som sin marknad, exempelvis lokal handel och service. En minskad offentlig service och minskat utbud av lokal handel och privat service bidrar till att ortens attraktivitet som boendeort minskar och spår på utflyttningen ytterligare. För att vända befolkningsutvecklingen och för att klara av den kommande generationsväxlingen i näringslivet behövs inflyttning. Ett ytterligare hot mot detta är att migranterna väljer att inte stanna kvar i Kalix samt att fler unga väljer att flytta.

Tillgång till kompetens är en avgörande faktor vid företagsetableringar och det befintliga näringslivets tillväxt och därför är det viktigt att Kalix kan erbjuda den arbetskraft som arbetsmarknaden efterfrågar, både gymnasial och eftergymnasial kompetens och inom de områden som bidrar till näringslivets fortsatta tillväxt. Generationsväxlingen tillsammans med det faktum att ett flertal företag upplever det svårt att hitta rätt kompetens kan göra det ännu svårare för företag att ha tillgång till den kompetens som de behöver för att växa. Norrbotten står inför en omfattande generationsväxling och enligt en studie av Luleå Tekniska Universitet i samverkan med Länsstyrelsen så väntas regionens rekryteringsbehov till 2025 uppgå till 41 000 anställningar.

Ökade transportkostnader kan påverka näringslivets tillväxt negativt och bidra till att kommunen blir mindre attraktiv för företagsetableringar.

En ökad bostadsbrist i kommunen kan leda till att det blir en ökad inpendling då arbetande i Kalix inte har tillgång till en bostad på samma ort. Fastigheters värden i Kalix medför svårigheter att finansiera nybyggnationer vilket gör det svårt att få privata aktörer att bygga. Kalix geografiska läge med dess skärgård möjliggör attraktiva strandnära boendemiljöer förutsatt att dessa kan tillskapas på ett sätt som accepteras av strandskyddsreglerna.

Om persontrafiken på nya Haparandabanan inte kommer igång tappar vi en viktig faktor som kan bidra till kommunens attraktivitet som både boende ort och ort för företagsetableringar.

3. Utvecklingsinsatser

Kalix kommun ska på ett systematiskt sätt arbeta med utvecklingsinsatser för att nå den uppsatta visionen och för att utveckla Kalix. De prioriterade utvecklingsinsatserna utgår från de fem prioriterade insatsområdena som är centrala i den regionala utvecklingsstrategin för Norrbotten 2014-2020 (RUS) och bygger på nationella prioriteringar som bygger på Sveriges nationella strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning.

Fem prioriterade områden från RUS

De prioriterade områdena hänger ihop och är beroende av varandra. Områdena visar vad som är viktigt att satsa på för att skapa utveckling i regionen och i Kalix.

Varje prioriterat område har ytterligare brutits ned i ett antal delområden. Under respektive område finns en SWOT-analys som är framtagen i samråd med medborgare i och utanför centralort, näringsliv och politiker. Varje avsnitt avslutas med åtgärder.

3.1 Livsmiljöer

Livsmiljöer

- Livskvalitet (kultur, fritid och idrott)
- Attraktiva livs- och boendemiljöer
- Jämställdhet
- Integration och mångfald
- God folkhälsa
- Miljö
- Grundläggande samhällsservice

Området livsmiljöer har i RUS brutits ned i delområdena livskvalitet, attraktiva livs- och boendemiljöer, jämställdhet, integration och mångfald, god folkhälsa, miljö och grundläggande samhällsservice.

Kalix kan med sitt naturnära läge erbjuda attraktiva livs- och boendemiljöer till överkomliga priser. Det ska vara attraktivt att bo och verka i Kalix för alla människor. Det är viktigt att kommunen arbetar aktivt med marknadsföring och informerar potentiella inflyttare, studenter, finansiärer och företagare om Kalix som attraktiv boende- och investeringsmiljö. Detta då kommande generationsväxling i den offentliga och privata sektorn tillsammans med tillväxten i näringslivet bidrar till ett betydande rekryteringsbehov kommande år.

Tillgängligheten till attraktiva boenden är god men bostadssituationen kan till viss del ses som ansträngd. Tillgången till hyreslägenheter, tillgänglighetsanpassade bostäder, ungdomsbostäder och bostäder i hus med hiss är idag relativt låg medan kommunen har ett visst överskott på villor, framförallt utanför centralorten. Många äldre vill flytta till lägenheter i centrala Kalix men då det råder underskott på lägenhetsboenden centralt skapas inlåsnings effekter som medför att villor inte frigörs i den takt som skulle vara möjligt.

Det är viktigt att Kalix kommun arbetar för tillskapande av attraktiva boendialternativ i form av lägenhetsboenden och strandnära boendialternativ, samt aktivt arbetar för att motverka bostadsbrist för att eliminera risken till inpendling istället för bofast arbetskraft.

Det är inte enbart arbete som lockar människor att flytta till en kommun utan livs- och boendemiljöer och utbudet av fritidsaktiviteter och upplevelser blir allt viktigare. Ett rikt

utbud av fritidsaktiviteter är viktiga för att bidra till ortens attraktivitet för Kalix invånare och ortens besökare. Många ungdomar och barnfamiljer anser att utbudet av ungdoms- och barnaktiviteter behöver förbättras. I Kalix finns ett rikt föreningsliv där en betydande del utgör idrottsföreningar, vilket medför vikten att utveckla föreningslivet inom andra områden för att ytterligare öka kommunens attraktivitet som boendeort.

Kalix kommun är förvaltningsområde för minoritetsspråken meänkieli och finska och är ett viktigt utvecklingsområde som bidrar till ortens attraktivitet.

Kalix erbjuder goda uppväxtvillkor för barn och unga och ska fortsätta att skapa goda och trygga miljöer för att förebygga ohälsa i tidiga åldrar. Det är viktigt att hållbar utveckling främjas så att nuvarande och kommande generationer "tillförsäkras" en hälsosam och god miljö. God folkhälsa är en av grundstenarna i hållbar utveckling. Det är viktigt att människor känner delaktighet och inflytande i samhället för att uppnå en god folkhälsa.

Kalix ska ta till vara på de möjligheter som mångfald skapar. Flyktingar och andra utlandsfödda är mycket värdefulla resurser för Kalix i form av nya perspektiv, erfarenheter och kompetens. Kalix ska arbeta för ökad jämställdhet där kvinnor och män ska ha samma makt och möjlighet att forma samhället.

Kalix kommun har som mål att 2015 bli medlem i Sveriges Ekokommuner. För att bli medlem krävs det att kommunens klimatpåverkan minskas samt att miljöarbete blir en naturlig del i den dagliga verksamheten. Det innebär att utvecklingsarbetet ska ske på ett sätt som skapar hållbar tillväxt och utvecklar orten som en attraktiv boendeort ur ett miljöperspektiv.

Samhällsservice och offentlig service, exempelvis sjukvård, omsorg och skola utgör en viktig del av en kommuns attraktivitet och är en viktig del av människors och organisationers vardag. Kommunen ska verka för en hållbar utveckling med fokus på människors liv, hälsa och miljö. Kalix erbjuder service inom en mängd olika områden och det är viktigt att ha i åtanke att medborgarens, näringslivets och besökarens behov av service hela tiden förändras. Den låga befolkningstätheten på cirka tio invånare/m² innebär en utmaning för både offentliga och privata aktörer för att hålla en god servicenivå utan för stora kostnader. Hälften av Kalix invånare är bosatta i någon av alla byar. Det är viktigt att samspelet mellan tätort och landsbygd fungerar väl för att nå tillväxt och utveckling i hela kommunen och fungerande servicelösningar och infrastruktur inte bara i tätorten.

Kalix centrum är viktig för hela kommunens utveckling och är ofta den del av kommunen som skapar det första intrycket. Centrum ska vara attraktivt för både boende och besökare och det är viktigt att väcka intresse för att locka de långväga besökarna. Invånarna ska

trivas och vara stolta över centrum. Utvecklingsarbetet med centrum handlar dels om att skapa fler bostäder och ett större utbud av varor och tjänster men även gaturummet ska vara intressant, tillgängligt, jämställt och tryggt för alla besökare. Barnfamiljer och ungdomar anser att det aktuella utbudet av barn- och ungdomskläder inte är tillfredsställande och ser gärna ett ökat utbud.

3.1.1 SWOT-analys livsmiljöer för Kalix. Angivna faktorer är inte rangordnade.

Styrkor	Utmaningar
<ul style="list-style-type: none"> • Varierande och trygga boendemiljöer • Varierat och starkt föreningsliv • Rikt idrottsutbud • Attraktiva och väl fungerande serviceort • Sjukhus • Privat service • Bra träningsmöjligheter • Bra caféer och matställen • Strandpromenad och Strandängarna • Närhet mellan människor • Nära "till allt" • Närhet skärgård, natur, jakt och större städer • Byggande av lägenheter • Lugnt och tryggt • Unik handel med småbutiker 	<ul style="list-style-type: none"> • Bostadsbrist i centrala Kalix, särskilt lägenheter för unga och äldre • Integration • Negativa attityder till hemstaden • Ungdomars efterfrågan på upplevelser/aktiviteter (nöje och underhållning) • Minskande befolkningsutveckling • Åldrande befolkning • Få aktiviteter för barn och ungdomar som inte är idrottsintresserade • Inte särskilt varierat utbud av handel (särskilt ungdoms- och barnkläder) • Få mötesplatser för ungdomar • Få lediga hus på landsbygden • Minskad offentlig service

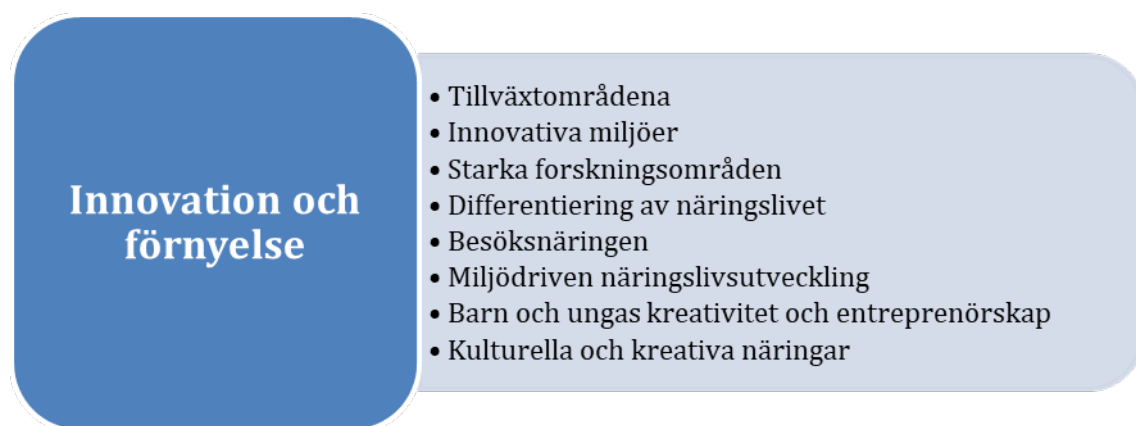
3.1.2 Utvecklingsåtgärder livsmiljöer för Kalix

Nedan presenteras de åtgärder som Kalix kommun bör arbeta med för att fortsätta att utvecklas inom området livsmiljöer;

- Förbättra integrationen och se utrikes födda som resurser som berikar samhället.
- Bidra till att utveckla centrumföretagen.
- Arbeta för fler butiker till Kalix och främst butiker som erbjuder ungdoms- samt herr- och killkläder.
- Förmedla kunskap och berättelser om Kalix variationsrika livsmiljöer och goda ekonomiska levnadsvillkor för att stimulera inflyttning, investeringar, företagsetableringar och fler jobbtilfällen.

- Fortsätta arbetet med fler evenemang i Kalix för att befintliga Kalixbor ska trivas ännu bättre samt att locka potentiella inflyttningar. Evenemangen får gärna innefatta musik, kultur och teater.
- Bevara och förädla kultur och kulturarv, samt värna om de nationella minoriteternas språk och kultur.
- Arbeta för fler bostäder och då särskilt lägenheter för unga samt lägenheter som är anpassade för äldre inom och utanför Kalix centralort. Genom att erbjuda fler boendialternativ för äldre kan fler hus bli tillgängliga i och utanför centralort.
- Främja nybyggnation i strandnära områden för att locka fler att bosätta sig i Kalix.
- Värna om miljön genom miljökvalitetsmålen för att bidra till en god livsmiljö och fler grönområden i centrum.
- Stimulera unga att bo kvar i Kalix genom aktiviteter som de efterfrågar även under kvällar och helger (evenemang, nöje och underhållning). Unga är en viktig målgrupp och fler insatser för ungas delaktighet i samhällsutvecklingen ska prioriteras.
- Fortsätta arbetet för ett jämställt Kalix.
- Främja god och jämlik folkhälsa och livskvalitet så att fler människor mår bra vilket i sin tur bidrar till en långsiktig tillväxt och välfärd.
- Stimulera innovativa lösningar för att förbättra den grundläggande offentliga och kommersiella servicen i och utanför centralort.

3.2 Innovation och förnyelse

Området innovation och förnyelse består av följande delområden: innovativa miljöer, starka forskningsområden, differentiering av näringslivet, besöksnäringen, miljödriven näringslivsutveckling, barn och ungas kreativitet och entreprenörskap och kulturella och kreativa näringar.

Näringslivet i Kalix karaktäriseras av ett differentierat näringsliv med traditionell basindustri inom främst skog och massa. En stark tillverkande industri inom en rad olika branscher som exempelvis bygg och trä, verkstad och elektronik. Vid sidan av industrin har

Kalix en betydande och växande tjänstesektor som sysselsätter en stor del av befolkningen. Ett differentierat och mångsidigt näringsliv är mindre sårbart och kan snabbare hantera konjunktursvängningar och strukturomvandlingar.

Näringslivet i Kalix växer och under de senaste åren har antalet aktiva aktiebolag ökat med mer än 28 %. Det är dessa bolag som i stor utsträckning bidrar till sysselsättningstillväxten. Sedan finanskrisen 2008 har näringslivet i Kalix bidragit till ett nettotillskott av flera hundra fler förvärvsarbetare.

Andelen unga företagare och kvinnliga företagare och migranter är lågt i Kalix utifrån potentialen, och antalet nyföretagare måste öka. Det som är positivt är att de som startar företag i hög utsträckning finns kvar efter 3 år. Utvecklingsarbetet måste fokusera på främjande av entreprenörskap och aktiviteter som bidrar till fler företag och entreprenörer och att överlevnadsgraden ligger på en fortsatt hög nivå samt att företag växer och skapar fler arbetstillfällen. Detta kräver tillskapande av så kallade innovativa miljöer som främjar innovationer.

För att näringslivet ska fortsätta att växa och utvecklas är det viktigt att ytterligare öka affärs- och marknadskunnandet hos små- och medelstora företag samt att näringslivet i större utsträckning blir aktörer på internationella marknader. Det i sin tur ökar företagets förmåga att utveckla ännu attraktivare varor och tjänster. En förutsättning för att företag ska kunna växa och utvecklas är att det finns en väl fungerande kreditmarknad med god tillgång till låne-, risk- och ägarkapital då många företag är i behov av externt kapital.

Besöksnäringen är en av de snabbast växande marknaderna både i Sverige och i världen. Besöksnäringens betydelse för näringslivet och Norrbotten förväntas öka de kommande åren. Kalix kommun har med sitt geografiska läge och storslagna natur goda möjligheter att utveckla besöksnäringen, bland annat naturturismen, och bli ett ännu mer efterfrågat besöksmål. Det saknas dock entreprenörer de få företag vi har i branschen är i ett generationsskiftesläge utan naturliga arvtagare. Fokus i utvecklingsarbetet måste vara att främja fler entreprenörer och nya verksamheter inom besöksnäringen, samt insatser som utvecklar infrastruktur för att underlätta detta.

Ungdomar och barn är Kalix framtid och deras uppväxt kommer att spegla Kalix utveckling och framtid. Det är därför viktigt att entreprenörskap och företagande stimuleras redan i en tidig ålder för att skapa en positiv utveckling i Kalix. I den regionala utvecklingsstrategin framgår att de kulturella och kreativa näringarna har stora möjligheter att ge en positiv påverkan på ungas företagande och entreprenörskap.

Smart specialisering är viktigt för att nå maximal måluppfyllelse av utvecklingsarbetet. Detta innebär att prioritera aktiviteter inom områden som utvecklas väl. Det handlar inte om att välja vinnare utan att effektivt samordna resurser.

Nedan presenteras Kalix tillväxtområden. Tillväxtområdena är baserade på antalet företag i respektive bransch samt antalet sysselsatta i respektive bransch.

Tillväxtområden i Kalix

3.2.2 SWOT-analys innovation och förnyelse för Kalix. Faktorerna är inte rangordnade.

Styrkor

- Små och stora företag på världsmarknaden
- Differentierat näringsliv kan bättre och snabbare hantera konjunktursvängningar och strukturomvandlingar
- Tillväxt i tillverkande industri inom elektronik, verkstad, trä och bygg.
- Tillväxt i tjänstesektorn
- Kalix geografiska läge
- Potential att utveckla besöksnäring i- och utanför centralorten.
- Spetskluster inom vissa områden
- Näringslivets tillväxt
- Regionens tillväxt
- Litet samhälle ger goda förutsättningar till nätverk för näringslivets fortsatta utveckling.
- Upplevd förbättrad attityd till samverkan

Utmaningar

- Få företag utanför centralorten
- Industrielokaler för befintliga och nya företag
- Kompetensförsörjning
- Internetuppkoppling
- Befolkningsminskning - minskat kundunderlag
- Få företag exporterar utanför regionen och landet.
- Kalix geografiska läge
- Transportkostnaderna
- Finansiering och tillgång till externt kapital
- Många företag har en ojämn efterfrågan
- Lite nybyggnation
- Attityder
- Få aktörer inom besöksnäringen
- Liten samverkan mellan besöksnäringens företag
- Generationsväxling

3.2.3 Åtgärder innovation och förnyelse för Kalix

- Marknadsföra Kalix som en bra etablerings- och boendeort.
- Stimulera entreprenörskap generellt samt bland unga inom skolan för att stärka invånarnas entreprenörskap och företagsamhet oavsett kön, etnisk bakgrund eller ålder.
- Driva arbetet med fler industrielokaler, samt utveckla infrastruktur för att förbättra förutsättningarna för expansion av befintliga företag samt etablering av nya företag.
- Öka företagens (särskilt små och medelstora företags) marknadskunskap för att öka förutsättningarna att göra fler och bättre affärer på en internationell marknad.
- Utveckla aktiviteter för fler växande företag
- Hitta vägar för samverkan mellan det lokala näringslivet och institutioner för forskning och utveckling för fler innovationer i det lokala näringslivet.
- Främja besöksnäringen i och utanför centralorten. Fortsätta utvecklingen av besöksnäringen genom strategisk marknadsföring och vidareförädling av turistiska produkter med hög kvalitet. Främja företagsetableringar inom besöksnäringen.
- Utveckla former så att företag oavsett bransch har samma förutsättningar att ta del av finansiering och kapital (risk-, låne- och utvecklingskapital) för att kunna utvecklas och växa.

- Arbeta för att främja och stimulera tjänstesektorn så att fler tjänstenärings- och företag utvecklas.
- Öka samverkan mellan näringslivets aktörer för ett starkare näringsliv.
- Stimulera företag att kommersialisera sina produkt- och tjänsteutvecklingsidéer.
- Öka insatser för utveckling av miljöteknik och energieffektiva lösningar samt främja affärsutvecklande insatser med bas i klimatförändringarna.
- Utveckla former för att underlätta generationsskiften i näringslivet.
- Främja utvecklandet av kulturella och kreativa näringar.

3.3 Tillgänglighet

Området tillgänglighet handlar om utökad kollektivtrafik, IT-samhälle för alla, regionförstoring, hållbart transportsystem och effektiva transportkedjor.

Tillgänglighet syftar till att ha tillgänglighet till arbete, utbildning, samhällsservice och fritidsaktiviteter. Tillgänglighet till dessa ger förutsättningar för kommunens tillväxt och attraktivitet.

Världen blir alltmer global vilket leder till att fler människor reser, både i arbetet och privat samt att näringslivets behov av transporter och global kommunikation ökar. Kalix har internationella företag som behöver tillgänglighet till internationella marknader. Ett hållbart och väl utbyggt rese- och transportsystem är centralt då kommunikationer ger tillgång till tillväxtmarknader, vidgar arbetsmarknaden, ökar tillgången på arbetskraft och kompetensförsörjning för företagen samt ökar möjligheten till pendling. Kalix har fler som pendlar från kommunen än till kommunen. De flesta pendlar till Luleå men en stor del pendlar till Haparanda och Boden. Pendlingstiderna till grannkommunerna är cirka en timme i vardera riktningen och bussförbindelserna med övriga länet och även Umeå är väl fungerande.

Det pågår diskussioner om att starta persontrafik via Haparandabanan vilket kan innebära en pendlingstid med tåg mellan Kalix centralort och Luleå centrum, Luleå Tekniska Universitet, regionsjukhuset i Sunderbyn, Boden och Haparanda på mellan 20 till 45 minuter. En utbyggnad av Norrbotniabanan spelar en central roll för att utveckla och skapa ett hållbart godstransportsystem och förbättrad järnvägstrafik ger möjlighet till

regionförstoring. Det är även av stor vikt att skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem och effektiva och flexibla transportkedjor för gods och persontransport till land, luft och havs för att stärka Kalix utveckling, attraktivitet och näringslivets långsiktiga konkurrenskraft och investeringsvilja. Luleå Tekniska Universitet och andra universitet i Sverige utgör en viktig roll som förmedlare av kunskap, kompetens och forskningsresultat och en ökad tillgänglighet är av stor vikt. Inflöde av ny kunskap och nya människor är avgörande faktorer för utveckling. Kommunen arbetar för etablering av ett resecentrum som ska inkludera järnvägs- och busstation samt pendlarparkering.

Kalix har en viktig funktion i regionens infrastruktur och orten utgör en infrastrukturell knutpunkt som binder samman orten med övriga regionen. Kommunen har idag en väl utbyggd infrastruktur vad gäller vägar, järnväg och sjöfart, vilket gör det möjligt för in- och uttransporter av varor. Förutom järnväg så har Kalix två större hamnar, Karlsborgs hamn och Töre hamn. Kalix Hamn är kopplad till järnvägsnätet vilket möjliggör godstransporter med tåg till hamnen. Hamnen i Karlsborg är muddrad, vilket tillåter större fartyg med mer och tyngre last. Närmsta flygförbindelser är Luleå Airport och Kemi-Tornio Airport som vardera ligger inom cirka en timmes bilväg från Kalix tätort.

Förutom att ha ett välfungerade kommunikationssystem till andra kommuner i länet och andra län är det även av stor vikt att ha ett fungerande transportsystem internt inom kommunen mellan byarna och Kalix tätort/centrala Kalix för att hålla områdena utanför centralorten levande och skapa lika villkor. Avståndet mellan byarna och centrala Kalix innebär en utmaning för den lokala kommunikationen och många boende på landsbygden efterfrågar mer kollektivtrafik till och från Kalix och gärna även kvällstid så att ungdomar lättare kan ta sig till tätort för träning och andra sociala aktiviteter. Gång- och cykelvägar är något som efterfrågas alltmer och Kalix kommun har tagit fram ett gång- och cykelledsprogram som omfattar både det statliga och kommunala vägnätet (Fördjupad översiktsplan). Kommunen ska kontinuerligt arbeta med att förbättra möjligheterna till att på ett trafiksäkert sätt kunna nyttja cykeln som transportmedel.

Det är även viktigt att det finns en väl fungerande IT-infrastruktur då internationella relationer blir allt viktigare. För att skapa likvärdiga förutsättningar för företagande, samhällsservice oavsett var i kommunen man bor är en väl fungerande och utbyggd IT-infrastruktur viktig. Kalix kommun har bildat ett kommunalt bolag under namnet KalixNet AB för att bygga ut bredbandsnätet i och utanför centralorten. Målet är att 90 procent av alla hushåll och företag i Kalix ska ha tillgång till 100 Mbit/s fiberkabel år 2020. 2013 startades utbyggnationen av stadsnätet i Töre och under 2014 startar det öppna stadsnätet även i centralorten. Genom att kombinera IT-infrastrukturen med smarta lösningar kan vi öka tillgängligheten till samhällsservice och utbildning i och utanför centralorten. Många företag som använder sig av ADSL anser att Internetuppkopplingen inte fungerar optimalt.

3.3.1 SWOT-analys tillgänglighet för Kalix. Faktorerna är inte rangordnade.

Styrkor	Utmaningar
<ul style="list-style-type: none"> • Strategiskt läge där E4:an och E10:an möts • KalixNet AB - fiber • Kalix Hamn • Järnvägsnät som är kopplat till Kalix Hamn • Närhet till flygförbindelser • Transportstödet	<ul style="list-style-type: none"> • Avstånd mellan tätort och landsbygd • Kvalitén på förbindelser • Kollektivtrafik inom kommunen och då särskilt mellan byar och centralorten. • Bristande järnvägsförbindelser • Samordning av trafiklösningar? • Avsaknad av fiber i tätort och landsbygd • Underhåll av vägar i tätort och landsbygd • Många företag har problem med Internetuppkopplingen och mobiltelefonföretäckningen

3.3.2 Utvecklingsåtgärder tillgänglighet för Kalix

- Utveckla lokaltrafiken genom fler busstider även kvällen och helgar inom och utanför centralort. Utbyggd kollektivtrafik ger bättre förutsättningar för ökad arbetspendling (funktionella resecentral och hållplatser för såväl väg- som järnvägstrafik).
- Driva arbetet för persontrafik på Haparandabanan som även skulle ge bättre pendlingsförutsättningar.
- Fler gång- och cykelvägar i och utanför centralort.
- Förbättra vägar och dess underhåll. Arbeta för ökad trafiksäkerhet (särskilt i strategiska huvudstråk) och att långsiktigt säkra det finmaskiga vägnätets standard och bärighet.
- Driva arbetet för att så många medborgare som möjligt ska ha tillgång till grundläggande telefonitjänster med möjlighet att koppla på tjänster som exempelvis trygghetslarm.
- Driva arbete för att så många medborgare som möjligt ska ha tillgänglig och grundläggande IT-infrastruktur och stimulera utvecklingen av ett brett utbud av e-tjänster.
- Kommunen ska tillämpa arbete med åtgärdsvalstudier vid planering av transportlösningar (4-steps principen).
- Utveckla terminaler såväl mellan väg och järnväg som mellan dess kopplingar mot hamnar.

3.4 Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

- Samverkan med näringslivet
- Det livslånga lärandet - karriärbyten
- Integration - mångfald och delaktighet
- Kvalificerade utbildningar
- Arbetsmarknad - jämställdhet
- Ungas inträde på arbetsmarknaden
- Folkhälsa - en framgångsfaktor

Området kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud inkluderar i RUS parametrarna samverkan med näringslivet, det livslånga lärandet – karriärbyten, integration – mångfald och delaktighet, kvalificerade utbildningar, arbetsmarknad – jämställdhet, ungas inträde på arbetsmarknaden och folkhälsa – en framgångsfaktor.

En fungerande arbetsmarknad och utbildning är avgörande faktorer när det kommer till en kommuns konkurrenskraft, attraktivitet och tillväxt och Kalix kommun satsar på båda områdena. De kommande fem till 15 åren kommer rekryteringsbehoven i Sverige att vara stora inom flera yrkesområden och Norrbotten och Kalix är inga undantag. Kalix står inför en omfattande generationsväxling och det är av extra stor betydelse att de som kommer in på arbetsmarknaden har den kompetens som efterfrågas av arbetsgivarna. För att Kalix ska klara av den ökade efterfrågan på arbetskraft är det viktigt att orten uppnår en nettoinflyttning. Detta visar tydligt hur viktig en väl fungerande kompetensförsörjning är för kommunen. I Kalix väntas över 2 000 personer gå i pension till och med 2025.

Kalix kommun är en av de 13 kommuner i landet där andelen som går i pension enbart inom den offentliga tjänstesektorn är större än totala nytillskottet av ungdomar på hela den lokala arbetsmarknaden. I Kalix beräknas 50 procent av de offentliga tjänstemännen att gå i pension fram till 2025 och det kommer även ske en generationsväxling inom det privata näringslivet.

Kalix har ett differentierat näringsliv som är under tillväxt, vilket skapar nya arbetstillfällen inom den tillverkande industrin men även inom tjänstesektorn. Det differentierade näringslivet ger goda möjligheter att attrahera potentiella inflyttare då det finns jobb för båda parter i en familj.

Kalix har en hög grad finskspråkiga invånare vilket gör att det är möjligt för företag att rekrytera personal med dessa språkkunskaper. Den höga andelen invånare som pratar finska eller meänkieli utgör en viktig tillväxtfaktor för orten och är också anledning till att Kalix kommun är förvaltningsområde för minoritetsspråken finska och meänkieli.

För att näringslivet ska fortsätta vara under tillväxt och fortsätta utvecklas krävs det att det finns tillgång till arbetskraft med rätt kompetens. I dagsläget upplever många företag i Kalix att det är svårt att hitta rätt kompetens och upplever att detta är ett av de främsta tillväxthindren. Det är av stor vikt att den tillgängliga arbetskraften har den kompetens som efterfrågas av arbetsgivarna i Kalix. Därför är tillgängligheten till utbildning och andra kompetenshöjande insatser viktiga för Kalix utveckling och attraktivitet. Företagen i Kalix efterfrågar både gymnasie-, yrkes- och högskolekompetens.

Utbildning och forskning är två centrala och högt prioriterade områden i kommunen och i Kalix finns goda möjligheter till utbildning på både gymnasie- och eftergymnasialnivå och då både yrkeshögskola och olika högskolekurser och programutbildningar. Den kommunala gymnasieskolan och vuxenutbildningen tillsammans med det kommunala lärcentrat är viktiga aktörer i det offentliga systemet för kompetensförsörjning. Utöver dessa aktörer finns även en folkhögskola och ett antal privata utbildningsanordnare. Den lokala arbetsförmedlingen har över tid varit en viktig aktör i systemet för kompetensförsörjning.

För att öka kompetensförsörjningen och klara av det kommande generationsskiftet med ett ökat arbetskraftsbehov är det viktigt att uppmuntra kvinnor och män att utbilda sig. Särskilt män då de vidareutbildar sig i mindre omfattning än kvinnor.

Det är viktigt att Kalix kommun förbättrar dialogen och samrådet med näringsliv, kommun, utbildningssamordnare och organisationer för att se vilka behov det finns inom kompetensförsörjnings- och utbildningsområden och för att göra det möjligt att garantera efterfrågad kompetens. Kalix kommuns nära samarbete med det lokala näringslivet har lett till utformning av studiemedelsberättigande utbildningar inom ramen för Yrkeshögskolan. Det är viktigt att utveckla vuxenutbildningen så att det blir fler yrkesutbildningar för vuxna inom bl.a. industri, vård och bygg, även för vuxna som saknar gymnasiekompetens. Utlandsfödda utgör en viktig del när det kommer till att tillgodose näringslivets efterfrågan på kompetens. Därför är det viktigt att Kalix tillvaratar outnyttjad arbetskraft bland till exempel utlandsfödda.

Det är barn och unga som utgör grunden för kommunens befolkning och hur kommunen ska se ut i framtiden. Därför är det viktigt att det finns insatser för att skapa ett samhälle som tilltalar unga och som erbjuder möjligheter till utbildning och arbete. För att kunna attrahera unga till utbildning och/eller arbete behövs både lockande utbildningsmöjligheter, arbetstillfällen och möjligheter till ett givande privatliv. Många ungdomar upplever idag att det är svårt att hitta jobb. Alltför många unga saknar fullständiga betyg från gymnasiet och en viktig utmaning är därför att verka för att unga lyckas med studier, tar examen med fullständiga betyg så att de får goda förutsättningar inför framtiden. För att öka chanserna att fler tar examen med fullständiga betyg är det viktigt att unga under skoltiden får en bred information om utbildningssystemets möjligheter och vad som efterfrågas på

arbetsmarknaden. Praktikplatser ger även ungdomar möjlighet att få in en fot i arbetslivet och att skapa viktiga och värdefulla kontakter för framtiden.

Det ska vara möjligt för alla människor att delta i arbetslivet efter sin arbetsförmåga. Kalix måste fortsätta arbeta för att underlätta för människor med svagare förankring på arbetsmarknaden att erhålla sysselsättning. För att uppnå en god folkhälsa är det viktigt att invånare får möjlighet till delaktighet och sysselsättning. Idag står ett flertal personer i Kalix utanför arbetsmarknaden och genom att sänka ohälsotolet blir fler människor anställningsbara. Socialt företagande är ett område som har fått alltmer uppmärksamhet på senaste tiden och målet med socialt företagande är att integrera människor som har svårt att få jobb på arbetsmarknaden. Det som är unikt med socialt företagande är att de återinvesterar vinsterna i verksamheten eller andra liknande verksamheter. Socialt företagande kan drivas i olika branscher men vanligast är att man erbjuder tjänster av olika slag.

3.4.1 SWOT-analys kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud för Kalix. Faktorerna är inte rangordnade.

Styrkor	Utmaningar
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalificerade yrken inom tekniksektorn • Kvalificerade yrken inom vård, omsorg och skola • Mottagandet av flyktingar • Höjd kvalité på skolan • Intresset för socialt företagande • Låg personalomsättning • Framgångsrik integration på arbetsmarknaden • Möjligt att läsa högre utbildningar på plats och distans • Arbetsgivarna breder praktikplatser	<ul style="list-style-type: none"> • Hög arbetslöshet (ungdomar och utrikesfödda) i jämförelse med riket • Företag har svårt att tillgodose behovet av kompetens. • Kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden • Beroende av universitet i andra städer • Generationsväxlingen • Få fler unga män och kvinnor att utbilda sig på en högre nivå • Få fler att gå ut gymnasiet med fullständiga betyg • Låg personalomsättning • Få eftergymnasiala utbildningsmöjligheter på orten och/eller i närområdet

3.4.2 Utvecklingsåtgärder kompetensförsörjning och ökat arbetskraftutbud för Kalix

- Fler gymnasiala och eftergymnasiala utbildningar (lokala) som är sammankopplade till efterfrågan av näringslivet. Utveckla vuxenutbildning så att det blir fler yrkesutbildningar för vuxna inom bland annat industri, bygg och vård.
- Utveckla samordning mellan utbildningsanordnare och näringsliv för att identifiera strategiska yrkesområden och för att identifiera bristyrken på arbetsmarknaden.
- Arbeta för fler praktikplatser och jobbtillfällen för unga.
- Öka antalet elever som går ut gymnasiet med fullständiga betyg.
- Skapa intresse för teknik i tidig ålder för att vecka intresse och få fler unga att utbilda sig inom området.
- Uppmuntra unga kvinnor och män att satsa på högre utbildning. Marknadsföra framtidsyrken i Kalix.
- Underlätta övergången mellan studier och arbetsliv.
- Öka ortens attraktionskraft för unga välutbildade människor som söker kvalificerade yrken.
- Verka för att arbetsgivare tar tillvara hela arbetskraftens potential och anställer unga, personer med utländsk bakgrund och funktionshindrade.
- Stärka möjligheterna för att kvinnor i traditionellt manliga branscher/yrken och för män i traditionellt kvinnliga branscher/yrken att uppnå jämställda arbetsplatser, samt bidra till branschöverskridande kunskapsöverföring.
- Verka för att inpendlare till Kalix även väljer att bosätta sig i kommunen.
- Stödja ett hållbart arbetsliv genom att hitta former för att överföra äldres kunskaper och kompetens till yngre generationer, och vice versa.

3.5 Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Området strategiskt gränsöverskridande samarbete inkluderar enligt RUS parametrarna samverkan med näringslivet, ökat internationellt samarbete, gränsregional samverkan, erfarenhets- och kompetensutbyte, internationella affärer och mångkulturellt samhälle.

Nyckeln till framgång och utveckling handlar i hög grad om samverkan med andra. Kalix har ett strategiskt läge i en region som inkluderar hela Barentsområdet med två angränsande länder vilket ger goda möjligheter att förstärka samverkan med närliggande länder. Världen blir alltmer global vilket även leder till att konkurrensen blir hårdare. För att klara av den ökade konkurrensen blir det viktigt att företag klarar av att tänka innovativt genom att vidga sina synsätt och perspektiv. Därför är det av betydelse att näringslivet förstår och visar engagemang till att utveckla gränsöverskridande samarbete med andra regioner och länder.

Det är av stor vikt att företagen på lokal och regional nivå samarbetar för att uppnå mervärden som bidrar till att stärka konkurrenskraften nationellt och internationellt. Det är även av stor vikt att kommunen samverkar med andra kommuner, näringslivet och andra intressenter, lokalt, regionalt och utanför regionen. Detta för att bistå näringslivet i dess internationaliseringsarbete och strävan att hitta nya marknader och tillgodose sitt kompetensförsörjningsbehov. Detta arbete kommer även att bidra till att öka möjligheterna att locka internationella direktinvesteringar och företagsetableringar. Detta arbete ska börja i närområdet där närheten till Finland och ortens höga andel finskspråkig befolkning utgör en naturlig grund. Den relativa närheten till Norge och den höga andelen besökare från Norge utgör även en naturlig grund i det gränsöverskridande arbetet. Närheten och fokus på ökat gränsöverskridande arbete i närområdet utgör dock inget hinder för annat gränsöverskridande arbete.

För att skapa ett konkurrenskraftigt näringsliv krävs tillgång till arbetskraft med rätt kompetens. Genom utveckling av gränsöverskridande metoder och strategier för arbetskraftinvandring och långsiktig kompetensförsörjning kan orten långsiktigt säkerställa arbetskraftsförsörjningen för både privat och offentlig sektor. För att lättare kunna utveckla samarbeten med andra regioner och länder är det av betydelse att privat och offentlig sektor aktivt verkar för att hitta samarbetsformer.

Kalix kommun är en av landets kommuner som är förvaltningsområde för minoritetsspråken finska och meänkieli, vilket innebär att kommunen ska främja och skydda de nationella minoritetsspråken. Kommunen ska även arbeta för att behålla och utveckla minoriteternas kultur. Barn ska ges möjlighet att utveckla sin kulturella identitet och det egna minoritetsspråket.

3.5.1 SWOT-analys strategiskt gränsöverskridande samarbete för Kalix. Faktorerna är inte rangordnade.

Styrkor	Utmaningar
<ul style="list-style-type: none"> • Förvaltningsområde för minoritetsspråken finska och meänkieli • Etablerad samverkan i Östra Norrbotten, Luleåregionen och övriga regionen. • Samverkan för att attrahera direktinvesteringar och företagsetableringar i regionen. • Samverkan inom energi och miljö • Samverkan för kompetensförsörjning • Samverkan för ökad internationalisering i näringslivet • Samverkan för fler internationella besökare inom besöksnäringen 	<ul style="list-style-type: none"> • Läget i Ryssland och angränsande länder. • Protektionism

3.5.2 Utvecklingsåtgärder strategiskt gränsöverskridande samarbete för Kalix

- Delaktighet och aktivt arbete i olika samverkansformer mellan kommuner och andra intressenter för ökat gränsöverskridande arbete.
- Utveckla och driva arbetet med att vara förvaltningsområde för finska och meänkieli.
- Delta aktivt i internationella samarbeten vilket kan öka förutsättningarna för fler företagsetableringar och ett konkurrenskraftigt näringsliv.
- Utveckla strategiskt samarbete över nationsgränser för att stärka forsknings-, utbildnings- och innovationsmöjligheter samt spetskompetens och smart specialisering.
- Skapa former för gränsöverskridande metoder för arbetskraftinvandring och långsiktig kompetensförsörjning.
- Öka och utveckla gränsöverskridande erfarenhetsutbyte och lärande för näringslivets utveckling, ökad entreprenörskap och kompetensutveckling och -försörjning.

4. Genomförande och uppföljning

Som presenterades i det första kapitlet är syftet med den lokala utvecklingsstrategin att utgöra grund för det strategiska arbete som krävs för att Kalix ska utvecklas. Det är viktigt att Kalix också i framtiden upplevs som en attraktiv plats att bo, arbete, etablera företag i samt besöka. Den lokala utvecklingsstrategin är framtagen på uppdrag av Kommunstyrelsen och gäller för strukturfondsperioden 2014-2020. Utvecklingsstrategin beskriver den

nuvarande situationen samt visar vad samhället önskar och prioriterar. Utvecklingsstrategin utgör ett stöd för olika aktörer när det handlar om att prioritera utvecklingsinsatser där Kalix kommun utgör partner. Det kan handla om utvecklingsprojekt som ägs av externa intressenter men där medfinansiering eller ett med engagemang från Kalix kommun önskas. Det kan även handla om utvecklingsaktiviteter som ägs av kommunens olika förvaltningar och har en tydlig koppling till kommunens strategiska mål.

Som presenterats i denna utvecklingsstrategi står Kalix inför ett antal hot men samtidigt ett flertal möjligheter. Det är av stor betydelse att Kalix tar rejäla krafttag mot de svagheter och hot som räknats upp samt att styrkorna och möjligheterna tillvaratas. Under varje utvecklingsområde presenteras ett antal utvecklingsåtgärder som visar hur Kalix kan arbeta för utveckling. Den lokala utvecklingsstrategin ska utgöra ett övergripande stöd i vägval avseende inriktning av kommunens utvecklingsinsatser i kommande strukturfondsperiod 2014-2020. Utvecklingsstrategin ska ligga till grund för planer och program för genomförande av utvecklingsaktiviteter som i hög grad bidrar till kommunens måluppfyllelse och vision uppnås.

Den lokala utvecklingsstrategin bygger som framgick initialt på den regionala utvecklingsstrategin och ska användas tillsammans med den regionala strategin. Den lokala strategin ersätter inte den regionala strategin utan ska ses som kompletterande.

När det gäller dom horisontella kriterierna ska alla utvecklingsaktiviteter genomsyras av dessa då det bidrar till uppfyllelse av Kalix kommuns lokala strategiska mål. För ingående information om dessa hänvisas till den regionala utvecklingsstrategin som finns att tillgå hos Länsstyrelsen i Norrbotten och dess webbplats.

Revidering av den lokala utvecklingsstrategin bör ske löpande vid behov.

Antaget av kommunfullmäktige 2015-02-09, § 31.